

15.07.2014

2. tbl. 8. árg.

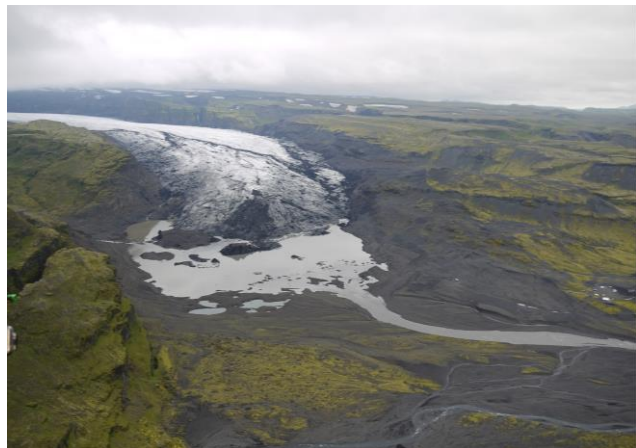

Óvissustig vegna vatnavaxta og hlaupa frá ám sunnan Mýrdalsjökuls

Þann 8. júlí lýsti ríkislögreglustjóri yfir óvissustigi í samráði við lögreglustjóran á Hvolsvelli þar sem mikil aukning á rafleiðni og vatnsrennsli mældust í Múlakvísl og Jökulsá á Sólheimasandi. Mat vísindamanna á Veðurstofunni var að lítil jökulhlaup hefðu komið í árnar undan Mýrdalsjökli að sunnan og tengdist það jarðhitavirkni undir jöklinum. Mikil jöklaflýla og sterk hveralykt fylgdi hlaupunum, en hættulegar lofttegundir fylgja gjarnan jökulhlaupum og mældist styrkur þeirra yfir hættumörkum. Þessar gastegundir geta valdið öndunarerfiðleikum, ertingu í augum og slímhúð og eru hættulegar heilsu manna. Ferðamönnum var ráðlagt að gæta varúðar og að halda sig frá ánum, sérstaklega upptökum Jökulsár á Sólheimasandi en margir ferðamenn heimsækja svæðið á hverjum degi. Óvissustiginu var aflétt 14. júlí þar sem rafleiðni var komin í sama horf og fyrir hlaup. Engu að síður er mikilvægt að ferðapjónustufyrirtæki bendi farþegum sínum á þá hættu sem fylgir ferðum við jökla þar sem hætta er á flóðum og uppleystar lofttegundir geta losnað úr jarðhitavatni. Skemmst er að minnast jökulhlaupsins sem varð á svipuðum tíma árið 2011, sem tók af brúna á Þjóðvegi 1 yfir Múlakvísl. Í kjölfarið var farið í miklar aðgerðir við að koma fólki og faratækjum yfir ána. Bráðabirgðabrá var byggð á innan við viku og síðan var ný brú byggð yfir Múlakvísl.

Mynd: Reynir Ragnarsson

Mynd: Björn Oddsson

Flugslysaæfing á Vopnafirði

Í byrjun maí var haldin flugslysaæfing á Vopnafirði og var líkt eftir brotlendingu flugvélar við flugvöllinn. Heimamenn æfðu stjórnun og skipulag á viðbúnaði og viðbragðspáttum samkvæmt viðbragðsáætlun Vopnafjarðarflugvallar 2014. Að æfingunni komu almannavarnadeild ríkislögreglustjóra, Isavia, Landhelgisgæslan, Slysavarnafélagið Landsbjörg, Neyðarlínan, slökkviliðið, heilbrigðisstarfsmenn, Rauði krossinn, og fleiri viðbragðsaðilar. Æfingin tókst vel, en æfingar af þessu tagi eru mikilvægar í almannavarnastarfinu. Flugslysaæfingar eru haldnar reglulega á áætlunarflugvöllum landsins og er látið reyna á viðbragðsáætlanir, sem gerðar eru fyrir flugvellina, en áætlanirnar eru reglulega uppfærðar.

Undirbúningur fyrir æfinguna „Commandpost 2014 (CPX14)“

Í október næstkomandi stendur til að taka þátt í æfingunni CPX14 með dönskum og grænenskum yfirvöldum. Að forminu til verður þetta svokölluð skrifborðsæfing og gengur hún út á að láta reyna á ákvarðanatöku, yfirsýn og samskipti og samskiptaleiðir hjá stjórneiningum. Æfingin er fyrst og fremst ætluð stjórneiningum á Grænlandi en einnig munu ákveðnar stjórneingar á Íslandi og í Danmörku taka þátt og hafa hlutverki að gegna. Sviðsmynd þessarar æfingar mun fjalla um stórslys á sjó rétt utan við höfnina í Nuuk á Grænlandi.

Sem hluti af undirbúningi íslenskra viðbragðsaðila og annarra til að takast á við þau áhrif sem stórslys á Grænlandi hefði á kerfið hér á Íslandi var haldinn fundur eða eins konar skrifborðsæfing með helstu aðilum hér á landi þar sem farið var í gegnum hugsanlegar sviðsmyndir atvika við Grænland og þær reifaðar með tilliti til þess hvernig umrædd atvik hefðu áhrif á viðbragðkerfið hér á Íslandi.

Í tengslum við undirbúning undir þátttöku á CPX14 sendi almannavarnadeild RLS fulltrúa sinn á ráðstefnu í Nuuk á Grænlandi þar sem unnið var að gerð sviðsmyndar, sögupráðs og innspila fyrir æfinguna. Einnig hafa almannavarnadeild og Landhelgisgæslan verið í samskiptum við fulltrúa danskra hermálayfirvalda og dönsku ríkislögreglunnar vegna undirbúnings fyrir æfinguna og skipulag samskiptaleiða milli landanna þriggja vegna stórra atvika á Grænlandi og nágrenni.

Norræn æfing um miðlun upplýsinga milli landa

Dagana 6 – 7. maí var haldin æfing norræns starfshóps um miðlun upplýsinga í almannavarnaástandi. Fulltrúar frá MSB, almannavörnum Svíþjóðar, stjórnðu æfingunni sem fór fram á Íslandi með þátttöku almannavarna á öllum Norðurlöndunum. Farið var yfir skipulag almannavarna í Noregi, Svíþjóð, Finnlandi, Danmörku og Íslandi og hvernig þau miðla upplýsingum í almannavarnaástandi. Miðlun upplýsinga í almannavarnaástandi getur verið mjög vandmeðfarin og mikilvægt að réttar og öruggar upplýsingar berist hratt af ástandinu. Oft koma margar stofnanir að miðlun upplýsinga og því mikilvægt að allar viðbragðs- og stjórneingar tali einni röddu. Með samfélagsmiðlunum Facebook og Twitter verða til ný tækifæri í miðlun upplýsinga en um leið skapa þeir nýjar áskoranir. Markmið þessarar æfingar var að samstarfshópurinn komi á samskiptaleiðum milli Norðurlandanna sem hægt verði að nota í almannavarnaástandi á Norðurlöndunum.

Samantekt fyrirlestra frá jarðskjálftaráðstefnu

Út er komin samantekt fyrirlestra, sem fluttir voru á alþjóðlegri jarðskjálftaráðstefnu á Húsavík í júní 2013. Yfir 60 sérfræðingar víðsvegar að úr heiminum sóttu ráðstefnuna. Á ráðstefnunni var farið yfir rannsóknir á jarðskjálftum, einkenni Tjörnesbrotabeltisins og þróun jarðskjálfta og viðbrögð almannavarna og viðbragðsáætlanir vegna jarðskjálfta. Jarðskjálftar hafa verið tíðir á þessu svæði og í lok febrúar s. l. mældust tveir jarðskjálftar 3,4 að stærð á Húsavíkur-Flateyjarmisgenginu úti fyrir mynni Eyjafjarðar auk fjölda minni skjálfta. Í byrjun apríl 2013 varð jarðskjálfti af stærðinni 5,5 með upptök rétt austur af Grímsey og urðu tveir eftirskjálftar yfir 4 af stærð í kjölfarið. Skjálftahrinur á þessu svæði eru mjög algengar. Hægt er að nálgast netútgáfu af fyrirlestrum sem haldnir voru á ráðstefnunni á vefsíðu þekkingarneti Þingeyinga <http://www.hac.is/> eða á slóðinni http://www.hac.is/wp-content/uploads/2014/04/lokaskjal_prentun_netutgafa.pdf

Norrænn öndvegisstyrkur

NordForsk

Ríkislögreglustjórnin almannavarnadeild tekur þátt í stóru samnorrænu verkefni NORDRESS (Nordic Centre of Excellence on Resilience and Societal Security), sem nýverið hlaut styrk að fjárhæð 423 milljónir ísl. kr. En verkefnið er styrkt af NordForsk Noræna rannsóknarsjóðnum. Um er að ræða þverfaglegt verkefni sem hefur það markmið að rannsaka öryggi samfélaga gegn náttúruhamförum. Norðurlöndin hafa unnið saman að samfélags- og almannavarnamálum síðustu ár í samræmi við HAGA yfirlýsinguna frá árinu 2009 og norrænu samstöðuyfirlýsinguna frá árinu 2011, en þar var ákveðið að efla samvinnu Norðurlandanna í öryggis- og almannavarnamálum. Í framhaldinu var ákveðið að setja upp þverfaglegt rannsóknarverkefni á vegum NordForsk, Norræna rannsóknarsjóðsins, þar sem boðið væri upp á stryki til að þróa nýja þekkingu og úrlausnir fyrir samfélagsöryggi á Norðurlöndunum. Hópur íslenskra fræðimanna og sérfræðinga í samvinnu við norræna samstarfsmenn sendu inn forumsókn í verkefnið á síðasta ári, sem hlaut styrk til frekari þróunar. Farið var í umfangsmikla þróunavinnu fyrir aðalumsóknina, en umsóknarfrestur var til 15. janúar s.l. Umsóknin var samþykkt og hlaut mjög góða umsögn dómnefndar og þótti hún metnaðarfull og vel skipulögð. Það er Dr. Guðrún Gísladóttir prófessor í landfræði við Háskóla Íslands sem mun leiða NORDRESS verkefnið en auk háskólans koma að verkefninu bæði íslenskar og norrænar stofnanir og háskólar. Almannavarnadeildin tekur þátt í rannsóknum á áfallapoli samfélaga, upplifun samfélaga á áhættu, og á regluverki og ábyrgð opinberra stofnana sem bregðast við náttúruhamförum. Auk þess mun deildin taka þátt í rannsóknum á aukinni hættu á slysum og áföllum á norðurslóðum samfara aukinni umferð skemmtiferðaskipa og mögulegri olíuvinnslu á norðurheimskautssvæðinu. NORDRESS-verkefnið mun standa yfir í fimm ár og mun það efla enn frekar hlut rannsókna í starfi almannavarnadeildarinnar.

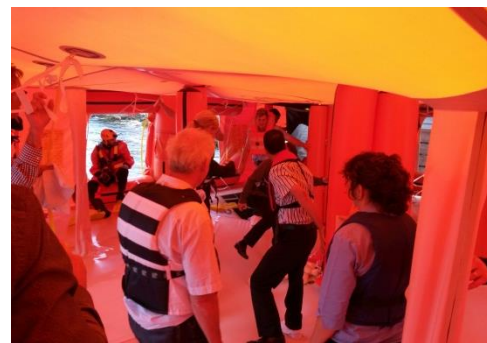
Virkjun Samhæfingarstöðvarinnar

Hvalaskoðunarbátur steytti á grunni við Lundey á Skjálfanda þ. 2. júlí og strandaði með á um þriðja tug ferðamanna um borð. Við björgun var unnið samkvæmt viðbragðsáætlun um hópshlys á sjó á Skjálfanda og var Samhæfingarstöðin virkjuð. Greiðlega gekk að flytja farþega í land og gekk framkvæmd á móttöku þeirra í land vel að sögn yfirlögregluþjónsins á Húsavík. Þá var Samhæfingarstöðin aftur virkjuð þann 4. júlí vegna flugvélar í vanda rétt utan við Egilstaðaflugvöll en flugmaður kallaði eftir aðstoð. Flugvélin lenti skömmu síðar heilu á höldnu.

Sjóbjörgunarráðstefna í Svíþjóð

Almannavarnadeild ríkislögreglustjóra sendi tvo fulltrúa á “Mass Rescue at Sea” ráðstefnu **International Maritime Rescue Federation (IMFR)** þar sem viðfangsefnið var björgun mannfjölda úr sjávarháská. Ráðstefnan fór fram í húsakynnum Sænska Sjóbjörgunarfélagsins í Gautaborg dagana 1. – 4. júní síðastliðinn.

Auk almannavarnadeildar sendu Landhelgisgæslan, Slysavarnafélagið Landsbjörg, lögreglan á Húsavík og Reykjavíkurhafnir fulltrúa sína á ráðstefnuna. Ráðstefnan samanstóð af fyrirlestrum, kynningum, sýningum og umræðuhópum um björgunarmál. Fulltrúar Íslands á ráðstefnunni einbeittu sér mest að því sem snýr að björgun fólks í köldu loftslagi og á afskekktum landsvæðum.

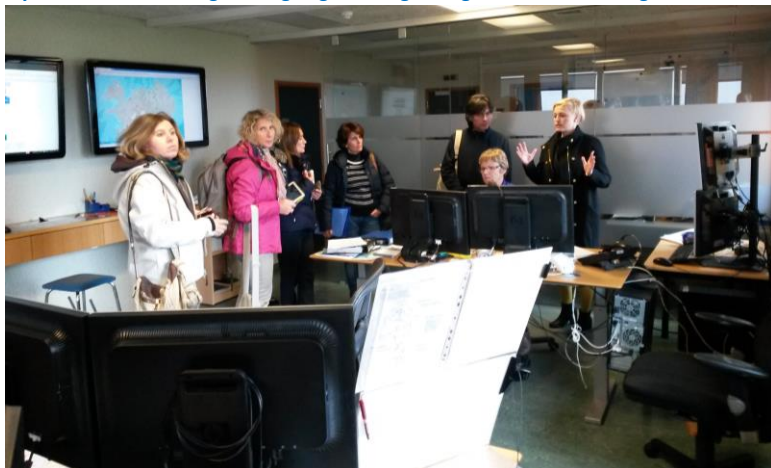
Heimsókn sérfræðinga í almannavörnum

Sérfræðingar í almannavörnum í Evrópu hafa leitað til íslensku almannavarnanna til að fá fræðslu og upplýsingar um viðbúnað og viðbrögð hér á landi þegar kemur að eldgosum og jarðskjálftum. Í vor kom hópur sérfræðinga frá Svíþjóð og Bretlandi, sem er að vinna að mati á áhrifum stórgosa á borð við Lakagígagosið 1783-1784 á nútímasamfélag í viðkomandi löndum. Farið var í heimsóknir á Veðurstofu Íslands, Jarðvísindastofnun háskólans og Mannvirkjastofnunar auk þess sem hópnum var kynnt starfsemi í Björgunarmiðstöðinni Skógarhlíð. Í lok heimsóknarinnar var farin tveggja daga ferð um áhrifasvæði eldgosanna í Eyjafjallajökli 2010 og Grímsvötnum 2011 auk þess sem ummerki eftir Skáftárelda voru skoðuð og fundað með forsvarsmönnum í Skáftárhreppi. Skýrslu hópsins um heimsóknina er hægt að nálgast á vefsíðu sérfræðingaskiptanna www.exchangeofexperts.eu/Field-reports.

Nú í byrjun júlí var svo fimm manna hópur sérfræðinga frá almannavörnum á Ítalíu og Grikkland í heimsókn hjá almannavarnabæild ríkislögreglustjóra. Þetta fólk er sérfræðingar á sviði jarðskjálfta og eldvirkni og fæst við fræðslumál og hættumat vegna jarðskjálfta og eldgosna. Tilgangurinn með ferðinni var að kynna á hvern hátt Íslendingar fást við sömu mál. Hópurinn fékk kynningu á starfsemi í Björgunarmiðstöðinni Skógarhlíð, heimsótti Viðlagatryggingu Íslands, Veðurstofu Íslands, Jarðvísindastofnun háskólans, Rauða kross Íslands og Rannsóknarmiðstöð í jarðskjálftaverkfræði. Síðasti dagur heimsóknarinnar var síðan nýttur í vettvangsferð til að skoða ummerki um jarðskjálfta og eldvirkni á Íslandi.

Sérfræðingarnir frá Svíþjóð og Bretlandi heimsóttu Suðurland með fulltrúum AVD og hittu almannavarnayfirvöld í umdæmi Rangárvalla- og V- Skáftafellssýslu og kynntu sér viðbúnað og viðbrögð og afleiðingar eldgosanna árin 2010 og 2011. Hér er hópurinn með Egló sveitarstjóra og Guðmundi Inga oddvita í Skáftárhreppi

Sérfræðingahópurinn frá Grikklandi og Ítalíu í heimsókn hjá Veðurstofunni

Á æfingu hjá Rauða krossinum á Íslandi